

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

"HRVATSKI LIST" indek
u nakladnoj tiskari JOSEPH
KRAMPTIC u Puli. Urednik:
Gustav J. Uredništvo:
Sisanska ulica br. 24.
Odgovorni urednik IVAN
MARKON u Puli. - Rukopis
prije se ne vraćaju. Čak
rač. ans. post. red. 26.796.

U Puli, četvrtak 8. kolovoza 1918.

Broj 1105.

Metode.

Doznaли smo iz ustiju njemačkih nacionalaca; smo veleizdajnici, da radimo oko toga, kako bi tačili državu, da su u jugoslavenskim novinama tajne protudržavne i protudinastičke tendencije. nije samo mišljenje njemačkih nacionalaca, to je i mišljenje vladinih krugova. Zapravo to nije nišljenje, nego naprosto zlohotna fikcija, da blide za progonstva...

Ove naše tvrdnje ne izrujavaju više. Mi stojimo na stanovištu, da je država za narode a ne za atno. Ako su narodi nezadovoljni, krije je država, a ne narod. Radi toga bi bile tih ljudi, kad bi bile ispravne, samo novi kaz, da vladin sustav ne odgovara narodnim potrebljima, i da se država mora preustrojiti. Radi toga je izdajništvo i protudržavnost to su nužne klevete neistine za jedan sistem, koji si istinom ne može moći...

Mi se ne tužimo niti prosvjedujemo. Mi ćemo ijeti samo nekoje činjenice iz prošlosti i sadašnjosti, da se dokaže, kako država radi sistematički olog, da upropasti naš narod. Sjećajmo se samo ovog voleizdajničkog procesa protiv koalicije, koji prvi put prikazao u pravom svjetlu svu splesarsku tehniku našeg vanjskog ureda. Za krvotvorene dokumente nije si taj uzorci ured mogao najti i niti ustanog prevadjača. Na prvi je pogled bilo jasno, i su patvorene listine bile "zvorno sastavljene u njemačkom jeziku a za tim prevedene dečjeku nešto srpskom jeziku. Naši su se državnicе očekivali samo na polovinu špartanskog pravila: je pošteno biti tam, ali je nepošteno biti kod radije zatečen. Jednim su se mahom odrekli čudovalih i umstvenih obvez, a pogotovo ovu pojedinsti, što je svakako žalosno za jedan vanjski ured. Radi dačje očita tendencija stvaranja voleizdajnika i putem krvotvorenih dokumenata.

Dруги se slučaj odigrao već tečajem svjetskog rata, kad je Friedjung II., gospodin Smrečany našao listim plaćenim agentima bečkih krugova te iznio neke dokumente, što su navodno kompromitirali neke hrvatske zastupnike. Ali i tog ih je puta izdala naša strana, i ove su listine takva smjesa gluposti i zlobe, da ne zna čovjek, bi li se smijao ili srdio.

Kad je u izmučenom i sustavno decimiranom narodu granula spoznaja, da mu je jedini spas u jedinjenju i narodnoj zajednici troimenog naroda, nadošlo je za gospodbu u Beču i Pešti "doba, da pružaju svoje stare recepte, kojima su kroz stogodišta ravnali naš narodni organizam. Najprije se kušalo u gusčem plitovinu neštine i izvršavanju. Dopisni uredi su u divnom skladu s njima, ministri i ministrići, učestvovali na okupljajućem svjetu, kako je jugoslavenski narod u Austriji — a još više u Ugarskoj — sretan, kako ne zeli ništa drugoga, samo da bude germanizovan i nadizovan, da postane dakle „kulturni“ čovjek; ne smije se nazime zaboraviti, što smo čitali ovih dana, da su i Mađari kulturni narod, jednak Francuzima, Nijemcima i Englezima! Samostalnu i nezavisnu Jugoslaviju žele jedino huškači i propagandiste, plančani antantnim novcem i u očevidnoj vezi sa Trumbićima itd. Dohar jugoslavenski narod bio je ujek uveren njemačko-mađarskoj državnoj ideji i želi sato biti prisajedjen Hohenzollernima, odnosno kruni sv. Stjepana. Došao je plebiscit i dokazalo se, da takvi huškači, voleizdajnici itd. imade na mlijene...

Sada čitamo u novinama: Feldmarschaljtan von Sarric obavijestio je kao zemaljski glavar Bosne i Hercegovine putem jednog činovnika gospodu Josu Sunariću, dr. Vjekoslava Jelića i dr. Dušana Štefanovića, neka napuste svaku agitaciju za jugoslavensku državu, jer inače joj!

U Kranjskoj je zemaljski odbor stvorio rezoluciju, koja je pod mantijom protesta protiv djelovanja nekih Jugoslavena u inozemstvu imala iznuditi da svakog pojedinoga izjavu, da odobrava sadašnji vladni sustav i da se odriće Jugoslavije. Tko nije pristao, bio je voleizdajnik.

"Novo Doba" je nedavno donijelo vijest, kako je napominjanje „Jugoslavije“ zazorno državnim uređima i kako se svaki rad oko ove deje smatra voleizdajničkim.

Konačno je došao komunike našeg vrhovnog zapovjedništva, koji je direktno krije Slavene događaja na fronti. Hötzendorff je odstupio radi krvnje Slavene! Ovaj je komunike sadržavao hotimčeno dvojumnu riječ „jungslavisch“, da bude kod brzojavljivanja nesporazumljenja i da se iz jungslavskih učnih ponutnjom jugoslavisch. To su naravski iskoristile nješke rovine. Dopisni ured, koji tako voli demenije, što kad god pojavljuju i pretjeravaju demantovanu vijest, nije ni pisnuo. Jugoslaveni, koji su, kao što kod svake ofenzive, žrtvovali najviše ljudi, koji su i tom prigodom bili staknuti u izvještaju — imerovalo

se naravski samo broj pukovnije ali nipošto narodnost — odgovaraju za tajnu nesposobnost!

Svuda i uviđek dačje stara igra. Najprije klevenje, onda izvršanje činjenica, onda opet klevenje, konačno boljevički teror.

Neka se samo bečki i pešanski boljeviči tješi. Sve ove makinacije nas ne diraju. Nijesmo ogorčeni, ne srdimo se. Quos deus perdere vult, eos dementat, a ova dementia senilis je već dobro napredovala. Razvoj je s nama! Mogu nas Beč i Pešta, ali povijest nas neće mimoći!

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 7. (D. u.) Službeno se javlja: U Italiji topovski bojevi i okršaji ophodnja. — U Albaniji suzbili smo zapadno od Beratā talijanske nasrje. U dolini gornje Devolije uznapredovali smo dalje. — Poglavlja generalnog stožera.

Njemački:

Berlin, 7. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonaslijednika Rupprechta: Broj zarobljenika, dopremljenih s jučerašnjih bojeva sjeverno od Somme povisio se na 280. Engleska protunavala južno od ceste Braye-Corbie, skršla se pred našim novim linijama. Izvidnička je djelatnost bila na obim stranama Lyse i na Avre osobito živahnja. Sjeverozapadno od Montdidiera nije se neprijateljska dijelomična návala mogla razviti u našoj vatri. — Vojna skupina njemačkog prijestolonaslijednika: U južarnim satovima dijelomične návale na Vesle. Istočno od Fismesa dopremili smo s napadaju preko Vesle zarobljenika. Na večer žestoki topovski boji, kome su na obim stranama Bralsne i Bazoches slijedile jakne neprijateljske návale. Bile su suzbijene dijelomično paljicom, a na nekoj mjestima protunavalom. — Ludendorff.

Rat.

Na zapadnoj je fronti ostao položaj nepromjenjen. Sjeverno od Vesle drže Francuzi nekuju uporišta. Svi pokušali, da prošire u tom području svoje položaje, izjavili se. Inače samo manji okršaji bez važnosti. — U Albaniji su naše čete uznapredovale na obim stranama Devolija.

Francuski izvještaj od 6. kolovoza poslije podne: Sjeverno od Montdidiera pridrile su francuske čete do Avre, gdje su između Braches i Morlet zaposjeli zapadni brijege. Njemački se napadaju jugoistočno od Montdidiera posve izjalovali. Zarobljenici su ostali u francuskim rukama. Na Vesle održali su Francuzi na sjevernem brijeugu rijeke više uporišta unatoč naporu neprijatelja, da ih im preotune. Sa ostale fronte ništa novog.

Francuski izvještaj od 6. kolovoza na večer: Topnička djelatnost istočno od Soissons i na Vesle. Inače na čitavoj ostaloj fronti ništa novog.

Engleski izvještaj od 6. kolovoza na večer: Neprijatelj je podožeo žestoku mjesnu návalu južno od Morlancourta na obim stranama ceste Bray-Corby te je osvojio dijelove od područja, koje smo mi osvojili 28. srpnja. Jugoistočno od Ročecu pomaknuli smo naše straže u odsjeku Šume Pacaut na fronti od 2000 yarda unaprijed.

Izvještaj istočne armije od 5. kolovoza: Topovski boj na Strumi, Vardaru, Černi i sjeverno od Bitolj. U Albaniji nije neprijatelj više opetovao svojih návala.

* Persekucije. (Iz govora narodnoga zaštitnika Stržiljny.) Ne tražim senzaciju niti želim opetovati sve one grozote, koje su nam predočili slavenski zastupnici ovde i u vojnom odsjeku delegacija. Na stotine hiljada je Slavena i uopće Nijemaca bilo ubijeno. Sveduj mi zvuće u tijima riječi kolege Korošca: „Medju nama zjeva neprestostiv ponor 60.000 lješnina nevinje naše umorene braće“. Groza i strah nas hvata, kad čujemo o ubojstvima gomila, o kojima su nam pričali nar. zastupnik Petrušević i Nj. preuzvodenost Dlugosz. Gospodo moja, to nije bio slučaj, to je bio sistem, to je bio dobro promišlen načrt, da se istrijebi sve politički nepouzdane, slavenski osjećajuće ljudi. U užem ratnom području išlo je to tako: Tamo se vješalo na desetak hiljada osoba, u koliko ih se nije postrjeljalo. Muževi, starci, žene, djaci i čitava su sela bila poubijana. U zaledju su radili vojnički sudovi, vješala i krvnici. I od svih stanica za inter-

niranje, kojima se nije moglo dokazati ništa, dovoljno je, da navedemo jednu jedinu — Thalerdorf — gdje će 2000 grobova svjedočiti o svim grozotima i mukama počinjenim na ovim ljudima. Čovječi govor nije u stanju, da samo pobliže opisuje rafinirane načine mučenja. Ja ne mogu vjerovati, da su sve to mogli počiniti ljudi, ne, to je bilo bjesnilo zvijeri, koja se raspalila, čim je načinila slavensku krv. Ja sam u zastupničkoj kući naveo činjenice, ja sam imenovao ubojice, ali do danas još nijesu bili pozvani na odgovornost. A čitavto ovo okrutništvo i ovaj bijes izvršio se, gospodo moja, u imenu vaše državne misli.

* Uništene iluzije. „Baseler Nachrichten“ a po njima „Arbeiterzeitung“ donosi „jubilejni članak“ u kom se vidi: Dospjeli smo na konac četvrtne ratne godine. Donjela je što su donijele i njene predstavnice: uništene iluzije. Kao što to bijaše s iluzijom o ruskom parnom valjku, s njemačkom verduškom iluzijom, s francuskom iluzijom o Sonnini, itd., itd. čini se da je i s njemačkom iluzijom o mirovnoj navali ovog ljeta. To ne bi bila nikakva osobitost četvrtne ratne godine. Njemački list donosi dalje: „Ni za jednu stranku nema „brillantnog“ mira, odložili li se sad oružje. Neće pobijediti u svjetu, kako želi car Vilim, pruskonjemački svjetski nazor nad anglosaskim, a niti, kako se izražuje Lloyd George gospodstvo slobode i prava. No strašno trpeći kulturni svijet mogao bi biti spašen prije nego je zahvatiti i povuče konačna kriza u svoj vrtlog. To je naše švicarsko stanovište“. Ističemo uz to, da je to stanovište nje mačko.

* Nijemci ne vjeruju Alzačanima. Mjere njemačke vojske protiv Alzačana:

„Basler Nachrichten“ objavljuje cirkular, koji je nedavno njemački prijestolonaslijednik razasao na svoje generale, a koji se tiče postupka sa Alzačanima, koji su uvršteni u návalne čete. U cirkularu se medju inim već, da komanda kumpanije imade izreći svoj suč, o povjerenjivosti je nadalje odredio, da se Alzačani ne smiju upotrebljavati u prvoj liniji. Iznimke se mogu činiti samo kod onih, ra koje se već od dugo vremena bezuvjetno može računati. Za svaki slučaj morao bi se njima pridjeliti jedan pravi Nijemac. Prijestolonaslijednik je nadalje zbranio, da se Alzačani ne smiju upotrebljavati u uređima ili za ordonance. Za prebjeglice čini prijestolonaslijednik odgovornim zapovjednikom divizijske i regimenta. Pošto su dva Alzačana prebjegla neprijatelju, strogo je naredjeno jednom divizijskom i pukovnijskom zapovjedniku glede Alzačana ovo: 1. Izričito je zabranjeno, da se Alzačani upotrebljavaju po danu kao straže. 2. Alzačani mogu se po noći sami u društvu jednoga staroga njemačkoga vojnika upotrebljavati straže, a njemački će ih vojnik nadzirati. 3. Nijedan Alzačan nema prava, da se priblji zaprekama bodljikavim žicama i da ih pregledava. Ne smije mu se dopusiti, da radi pred streličkim jarcima, osim u slučaju ako zaslužuje sigurno povjerenje i ako je praćen jednim starim njemačkim oboružanim vojnikom. 4. Čopisivanje sviju Alzačana mora se najstrože cenzurirati. 5. Nijima se ne smije podijeliti dopus. 6. Alzačanima je zabranjeno, da svoje skrovište podzemno ostave bez dozvole šefu divizijskog odjela i odu u ludja skrovišta. 7. Zabranjeno int je da govore francuski. Oni, koji ovu zapovijed prekrše, bit će bezodvlačno kažnjeni začinjicom. 8. Upotrebljavanje dalekozora svim alzačkim podčasnicima najstrožije je zabranjeno.

* Masarykov protest. „Tagespost“ donosi iz Berna: Profesor Masaryk upravio je kabelnu poslanicu na ruskog ministra Čičerina, u kojoj protestuje protiv vijesti, da su se Ceho-Slovaci pridružili proturevolucionarnom nokretu. Kao predsjednik češkoslovačkog narodnog vijeća da je naredio svim češko-javačkim pukovnjama, da se suzdrže od svakog umiješavanja u ruske odnose. On da se ne bi opirao zahtjevu da se razoružaju češkoslovačke čete, kad i ove doble slobodan odlazak u Francusku.

* Nesuglasice između Lloyda Georgea i Soninina. Iz Curiha se javlja, 6. kolovoza: „Neueste Zürcher Nachrichten“ doznaju s dobro podučenog izvora, da je Lloyd George srdit na Soninina radi njegovog nepopasnog opiranja da pristane uz velarsko-jugoslavenske planove, koje u Londonu protjeraju. List na to podsjeća, da je Soninino tekar na pritisak Lloyda Georgea povukao vijest o talijanskom protestu protiv srpsko-jugoslavenskog blagdanu.

* Ugovor s pobjom. Iz Berlina se javlja: Dne 4. o. m. na večer obdržavala se u Parizu povodom švicarske narodne svečanosti u Quai

d' Orsay gozba, koju je priredio odbor za švicarske dobrovolje u francuskoj vojski. Bivši je ministar-predsjednik Viviani imao govor, koji je završio: Boricemo se sve do kraja. Opetujemo riječi svojih otaca: Sklopili smo ugovor s pobedom, ugovor sa smrću. Obvezali smo se napram onima, koji su pali i napram onima, koji će se roditi. Boricemo se do konačne pobjede.

* Malvy osudjen na petgodišnje progonstvo. Iz Pariza se javlja 5. kolovoza: Državni je sudbeni dvor osudio Malvyja na petgodisnje progonstvo bez gubitka gradjanskih prava.

Iz bivšeg ruskog carstva.

Petrogradska brzopisna agentura javlja od 29. srpnja: Na zapovijed komandanta svim sovjetskim četa, što operiraju protiv Čeho-Slovaka, pukovnika Wazeitisa, ispraznile su sovjetske čete Jekaterinburg, pošto je obrana tog grada postala bez svrhe uslijed posljedica, nastalih izdajništvo ljevičarskog socijalnog revolucionara Muravjeva. Bivši zapovjednik sovjetskih četa, Muravjev, poslao je, izakako je dobio vijest o ustanku socijalnih revolucionara u Moskvi, svim armijama zapovijed, da su Nijemci osvojili Oršu i da marširaju na Moskvu; neka radi toga napuste svoje položaje protiv Čeho-Slovaka i tice se žurno zapute u Moskvu. Dok je iz Moskve stigao dementi ove vijesti i zapovijed, da se Muravjeva mora ustrijeliti, povukle su se sovjetske čete, koje su vjerovale odredbi Muravjeva, s Volge te su ispraznile gradove Sysram, Volsk i druge točke. Cesi su odmah prekoračili Volgu te su zaposjeli ispraznjene gradove, kao što i različita mjesta, što spajaju centralnu Rusiju s Moskvom. Novom je zapovjedniku Wazeitisu tečajem zadnjih dviju sedmica uspjelo, potisnuti Čeho-Slovake opet na Volgu te započeti navalu na predjel Volge novom načinu, izakako je bio izjednačeno iz strategijskih razloga frontu na Uralu, u koju je svrhu napustio privremeno Jekaterinburg.

"Münchener Neueste Nachrichten" vele, da potpora, što ju daje antanta Čeho-Slovacima u Rusiji, dobiva sve to veći opseg, te da je dovela do toga, da će se borbe između boljševika i Čeho-Slovaka prenijeti i na evropsku Rusiju. Napredovanja Čeho-Slovaka s druge su strane predočila, da sve više gine moć vlade ruskih Sovjeta, pojmenice zauzećem Samare. Uslijed toga sada je ugrožen glavni grad Moskva i ojačale su se nade i očekivanja proturevolucionara. Međutim i druge su okolnosti pojačale i okrepile proturevolucionarnu struju. Osobito uspjeli bijeg velikoga kneza Mihajla iz Omska spretno su izrabili proturevolucionari u svoje svrhe, pojmenice pak glad po gradovima i sve veći otpor seljaka protiv revkizicija. Sve je to utvrdilo medju socijalnim revolucionarima vjeru, da je došao čas za udarac. Umorstvo njemačkog poslanika grofa Mirbacha imalo je biti znak za to. Doduše boljševičkoj je vlasti uspjelo ugušiti parcialni ustank ljevičara socijalnih revolucionara. Nu sve su te činjenice uvjerile vladu Sovjeta, da se može proturevolucionarnom pokretu oprijeti samo sa dovoljnom snagom svoje armade. Zato se odlučila, da zavede za šest mjeseci opću vojnu obvezatnost. Međutim je iskrcavanje antantinskih četa uz murmansku obalu i u Arhangelsk nastavlja. Dosele iskrcano je 20.000 momaka. Sjeverni dio murmanske željeznice od Kola do Chema već je zaposjednut i antantine čete koracaju prema jugu.

Mokva, 6. (D. u.) Jučer bi uepšeno u Moskvi prema listu "Izvještaja" nekoliko odličnih zastupnika engleske i francuske buržoazije. U savezničkom posredovanjem Engleza i Francuza u murmanskom području bili su jučer uapšeni u Moskvi francuski i srpski časnici, čija je djelatnost bila sovjetoj vlasti sumnjava. Neki izvještaj Trockog ističe, kako na českoslovačku frontu izaslani odjeli polagano napreduju uslijed besposlenosti i češće dapaće pakosti proturevolucionarnog dijela željezničara i sabotaže prijeti se svom strogošću zakona revolucije. Neka naredaa vijeća pučkin povjerenika određuje za dobrovolje, koji odlaze na frontu i za dobrovrijce, koji stupaju u opskrbne odjele da zadrže svoju prosvjetnu plaću i da im se sačuva njihovo mjesto. Povjerenik za štampu sjevernog područja saopćio je svim odjelima štampe, da se ima odmah u svim gradovima obustaviti gradjanska štampa. Jučer već nisu izasle u Petrogradu nikakve gradjanske novine, izuzevši "Petrogradskiju Gazetu", koja je prihvatiла politički program sovjeta. U Omsku se sakupljaju prema "Zarji" odlični stranački vodje Rusije. Omsk imade privremeno postati političko središte za cijelu Rusiju. Zato se imadu onamo premjestiti centralni odbori svih većih stranaka.

Londra, 6. kolovoza. (D. u.) Službeno. Vojničke i pomorske sile saveznika bijaju uz marljivo sudjelovanje ruskog pučanstva dne 2. kolovoza i skrcane u Arhangelsku. Njihov dolazak je pozdravljen od pučanstva sveopćim oduševljenjem.

Bazel, 6. kolovoza. Havus javlja iz Arhangeleške: Uslijed pokreta, koji je upravljen proti mjesnoj boljševičkoj vlasti, bijaju sovjeti raspuni. Nove oblasti u gradu pozvali su savezničke čete da uspostave red. Savezničke su čete zapojele Arhangelesk bez gubitaka. U gradu vlasta mir. (Tagespost).

Iz slavenskog sveta.

Proglas češke agrarne stranke. Izvrbeni odbor češke agrarne stranke upravio je na češki narod poziv, u kom među ostalim veli: „Upravo prošlih dana stupili smo u petu godinu strašnog svetskog rata, koji je zahtevao na narodu našem užasni žrtvati. Nadčovečjim naprezanjem bori se velika većina našega naroda da spasi gole živote, da unatoč svom stradanju i svekolikim žrtvama na krvi i imetu izvođi svoj narodu slobodan život u češkoslovačkoj državi. Samo napetom saradnjom svim nasadu se prebroditi neprilike, spojene s priskrbljivanjem živeža, da naš narod ne pogine od gladi i zime i izdrži te prezivi to užasno doba. To nastojanje mora voditi glavno k odstranjenju zla, koje nas sve najviše mori. U prvom je redu to posvemašnje razočaranje, što smo doživeli u gospodarstvu sa životnim potrebama od javne državne uprave. Dalje se obraća proglašenje proti Hrvatskoj, proti kome načeće odlučan i bezobziran boj. Pod javnom kontrolom mora biti svoje gospodarenje s neophodno nužnim potrebama naroda, a sve se one mora učiniti nemogućima, koji ih vole živežem, rubenicom, odelom, drvom, kovinama ili bilo čim drugim. Proglas završava: „U interesu je naroda, da si u svakom kotaru pošteni ljudi svih stranaka podadu ruke u pomoć, jer samo tako može naš narod postignuti one uznesene ideale, koje si je u to istorijsko važno doba istaknuo“.

Češka deca na prehranu u Hrvatsku. Kako „Češka Straž“ saopćuje, spremi se u Ugarsku 80.000 austrijske dece. Češka šalje 20.000 dece ne-mačke narodnosti. Češka su deca isključena od te ekspedicije, te su otkazana na gospodarstvo češkog ladanja. Dosad je pošlo za rukom smestiti na češko selo 2.000 dece čeških manjina, no ne beše ipak moguće smestiti svu češku decu u Češkoj, budući da se može računati, da najmanje 40.000 češke dece treba oporavka. Češka je zemaljska komisija zato poduzela posredništvo člana odbora dra. Premysla Šamaha u Zagrebu korake, da Hrvatska primi i postoti češku decu. „Češka Straž“ veli: Hvala razumevanju naše jugoslavenske braće, molba je bila poljno prihvaćena i beše saopćeno, da će u najbliže doba biti podani konkretni predlozi o primanju dece. Na čelu poduzeća stoji u Hrvatskoj dr. Srdjan Budislavljević i Čeh-kolonista veleposrednik Krepelka.

Most za sporazumak Čeha i Nemaca podlagumjene. „Venkov“ pod naslovom „Samotako dalje...“ raspravlja o ustrojenju novog nemackog okružnog sudista u Trutnovu, te veli, da Čehe sve to više ni ne uzrujava. U Beču su namislili protesti svoju volju, neka se dakle vežbaju. Češke proteste ima se razumeti samo kao dokumente na većna vremena, kako su Česi još na vreme opominjali vladajuće krugove, i kako nije bilo uslišan taj iskreni glas. Danas imadu od toga štetu Česi, no ko će na koncu izvući kraći kraj, pokazat će vreme. I gosp. Wichtel se za sada veseli, da se vlasta na njegova nukanja obazire. A tu je vrhunac te komičnosti. U Beču se čude, da se i Česi tomu ne vesele, te zato cenzura brzo pobeli svaku reč protesta, koja se ozivlje iz Praga proti novoj vlasti... List završava: Opetujemo: samo vežbajte se dalje! Nas ne ćete svladati, jer naša je budućnost sigurana, no vi potkopavate onaj put, koji bi mogao dovesti do — sporazumka.

Kotorazume, kako treba... Jedan velik naš pisac, koji nije mnogo toga napisao jest Josip Kozarac. Medju njegovim delima nalazi se i pripovjetka „Proletarc“ u kojoj ona priča:

... A što da rečem o našoj domovini! Kud god dodješ, svud se raspravljuju velika politička i narodno-gospodarstvena pitanja, kako da se pridigne ovo ili ono, kako da se pomognu ubogomu jednomu narodu... U toj vici jednaki su sv: počevši od djaka do sveučilišnih profesora, t. j. sv: vide zlo, sv: ga ističu, al nijedan ne zna pomoći, i kako i bi, kad je lakše kritizovati, nego dati se na mučno provučavanje stvari... Svuda reči i ništa nego prazne sjajne reči. Taj nesrećan jezik, taj laži-rodoljub, taj najveći neprijatelj svemu malenih naroda... Sve sino na jeziku: i učeni, i radini, i požrtvovni, i jaki, i samostalni, i štograd hoćeš! Prazno isticanje, lažno rodoljublje bez čina, to je naš, zlosretni hašić, kojim obmamljujemo i sebe i druge, pod kojim neviđljivo, ali segurno izgiba onaj pravi patrijotizam, nehnjena požrtvovnost, bez kojih ništa: ni malog, ni velikog postalo nije...“

Nesrećna sudbina poljskih legija. Kad su se poljske legije sastavljale da se bore tobož za slobodu Poljske, sve što je službeno, bilo je za njih oduševljeno, a privatno nije se smela jedna reč proti njima. To je bila prva garda, prednje čete,

koje su se borile proti Rusima. Uvreda poljske legije je isto što i smetanje javnoga mira te bi se bila označila za velejdajstvo. Danas se uloga promenila, ko poljske legije uzimaju u obranu, nazivaju se velejdajnikom. Vojničko je zapovjedništvo u Krakovu, kako saopćuje „Neue Lemberger Zeitung“ zabranilo svim pripadnicima zajedničke vojske nositi sledeće znakove: legijski križ za hrabrost, sve rukovničke znakove poljskih legija, sve druge znakove, koji su bili uporabljeni od legija, a da ih nije uvela austrijska vojna uprava. Osim toga zabranjena su puceta na cele Dobrudžu, dan dio, a nad osveznicu. Da bi se akademiju i zaposlovanje u svetskom ratu, da sami BiH, taj je saveti. Poljske su legije postale nepotreban al opasni materijal. Najlakše ih se moguće rešiti „ubrtnicom“.

Poljske su legije postale nepotreban al opasni materijal. Najlakše ih se moguće rešiti „ubrtnicom“.

Neizvesnost za budućnost, u sadašnjosti žalost i strah. Već je više puta u posljednje vreme javno istupila akademika omladina SHS u Zagrebu. Izdala je više proglašenja na omladinu, a nekoje dapaće i na sav narod. Izdala je proglašenje, koji svojim duhom, sadržajem i stilizacijom posveta odgovaraju zahtevima velikog vremena, dapaće još i više: ti su kao proglašeni mnogo bolji, zdraviji i moderniji, nego li programi, proglaši i rezolucije organizovanih jugoslavenskih stranaka. Namesto da jugoslavenske stranke u Hrvatskoj prednjače omladinu, prednjači omladina strankama. Namesto da se evoluiraju stranke i vodje narodnog pokreta, evoluiraju se omladina, dok stranke ostaju na svojim starim učenjem nezdravim programima. Omladina se većim delom očistila predratnih štetnih i slepih predrasuda, zakročila je zdravom strujom, dok bi staro „ustaljeno“, koji veruju u svoje „jedino svete“ i „jedino dobre“ programe valjalo ili za uši potegnuti napred ili im oduzeti odlučujuću reč, budući da svojim uvijanjem, zamotavanjem i neodlučnošću više su sveukupno stvari na štetu, nego li na korist. Zar nije to za narod žalost a za vodeće narodne ljudi i vodeće stranke strah, da mora jedna omladina sa sveučilišta izdati proglašenje proti narodnoj kugi — frankovcima, dok se sve ostale skoro stranke i uplivni pojedinci zadovoljavaju time, da revolverskim tonom u svojim listovima neprisorno izdevljaju frankovce — a zatim se dalje ne brinu puštajući komodno sve prema onoj istarskoj seljačine: „S vragom sve, kako gre, gre!“ Svakako je pokret jugoslavenske omladine veoma utešljiva pojava. Nastaje sada samo pitanje, hoće li se omladina i usavršiti u dobrom vaspitanju i hoće li svaki član, te, sada simpatične, omladine postati i jedna jaka i dobra jedinica češčanskog društva i jedan snažan stup jugoslavenskstva. Jer mladi ljudi omišljaju i od narave i dobrili ljudi i zdravog shvatanja. No hoće li se ti mladi ljudi posveta i dobro razviti, kad nemaju nikakve zaštite, nikakvog zaledja u sadašnjosti i nikakve opore u prošlosti. Malo imaju u povesti našoj pravih i svetlih primera, a i ti su docnije izobiljeni, već trebaju sa svim da prekinu, da stvore sve novo, nove ljude, nove značaja, novo društvo i nov duh, jugoslavenski sveraz, koji mora preporoditi i jedan i drugi i treći deo naroda, koji hoće da bude jedno. Narodni zastupnici, nastrane i svi za to sposobni ljudi naši morali bi već jednom uvideti, kako je to klobno za narod, ako je omladina prepustena samoj sebi. Slavenske sveučilišta u prvom redu češko, bio bi najbolji lek proti onoj teškoj bolesti, na kojoj boluje naš narod, da se njegovi omladinci, za prve elementarne provale oduševljaju ili izgube ili omlitave ili postaju špekulant na svim krajevinama. Pitajuće je omladine tako važno, da se ne bi smelo uzimati na tako laku ruku i prelaziti preko njega s takovom lakoumošću, košto bi se u nas običaj prelaziti preko najvažnijih narodnih problema.

Snažni koraci jugoslavenske misije. U nekom zagrebačkom listu beše pred nekoliko dana beleška, u kojoj je otac pripovedao, kako je njegovo dete došlo na praznike kući sa neke srednje škole, celo zadojeno jugoslavenskom. Dete je pričalo oču, kako na njegovom zavodu učitelji privlačivo i uverljivo tumače jugoslavensku misao, kako ih je lepo slušati, i kako bi i njegov već ostareli otac brzo postao Jugoslaven, kad bi nekoliko puta čuo, kako profesor krasno o tom pripoveda. Utešljivo!

Bugarske bolesti. Pod tim naslovom napisao je dobar poznavac slavenstva Adolf Černy, u realističkom tedniku „Česká stráž“ odulji članak, u kom pretresuje uzroke pada Radoslavovog vlasti, koja je Bugarsku privela u ratno kolo, a morala je odstupiti radi neuspjeha na političkom području i radi podupiranja korupcije svake vrsti u zemlji. Autor članka napisao je već više radnja o jugoslavenskom pitanju, o samoodređenju malih i najmanjih (lužičkih Srba) itd. te ovaj članak započinje rečima: Uz svu svoju ljubav za poznavanje istine, teško se ipak i samo naprezanjem dotičem bugarskog pitanja. Jeste to rana previše bolesna i sagnjila, koja još dosad pobudjuje ogavnost. Nije moguće takodjer delovati dosad na njen izlečenje, treba je pustiti neka se u unutrašnjosti kvasti, dok ogavna grijiloba ne provali. No tražiti barem izvanjsku sliku, kad ne ide pogledati u unutrašnjost, moguće je i potrebno. Sada dolaze bolesti: trulost Radoslavovog vlasti, stradanje pučanstva s jedne strane i korupcija s druge strane, optužba

ozn 1918 | Cetvrtak 8. kolovoza 1918.

poljske legije je vrste gradonačelnika (sofijskog, burgaskog, te bi se bila devanskog, dinopoljskog, pirotskog) radi prevara i promenila zloporabe službene vlasti povodom rekvizicija. Ivičje se vele, viši je bukareštanski konzul, desna ruka Rado- u Krakovu, vova optužen radi nečiste trgovine. — Na vladu g“ zabranilo došli muževi s protunemačkim mišlenjem no ositi sledeće radina politika mora ostati ista. Bugarska ne d pukovnijske viva cele Dobrudže, kako se nadala, dobiva samo kove, koji su dan dio, a nad ostalom vladaju još zajednički dela austrijska veznici. Da bi si Bugarska mogla задржати celu sa su puceta makedoniju i zaposednuti deo Srbije, ne veruje u al opasanje ni sama. Tako je bilanca dobila bugarskog „ubrtnicom“ lovanja u svetskom boju uboga, ili barem tako smnjava, da sami Bugari već započinju postavljati tanje o „katastrofalnoj pustolovini“. Još se uza , u sadаш. te neprilike meša i Turska, koja hoće da dobije više puta u kompenzacije na Marici, što je bila ustupila Bu ika omladina rskoj zato, da ova ostane neutralna. Pozitivni us na omladinu, ali za Bugarsku su za sada samo dugogodišnja je proglašenje, ogromne financijalne neprilike, ne- izacijom po- tna stradanja, uvena skupoča i glad. Dosta uzroka za ispitava- nena, dapače je savesti.

Domade vijesti.

Klša. Posljednjih je dana obilno klšilo u cijelom puijskom kotaru, što će osobito blagotvorno djelovati na kasnije usjeve, osobito na žetvu kukurizra. Namočilo je već toliko, da se može orati, ijudi se čude, ne shvaćajući, kako nas ovog ljeta usjećuje često klša, dok sino prošlih godina bili vijek navikli na sušu i žegu, koja bi sve popalila, ašto smo na taj način bili teško kažnjeni prošle godine. Dobro barem da nam se sudbina smiluje i priroda da nam je sklona i da nas pomaže, jer uz eksklonost i lahkoumu bezbrižnost naše vlade i vjne državne opskrbe sigurno ove zime propasmo, baš kao što smo prošle zime bili na rubu opasti.

Prinosi za našu sročad. Preko uprave našeg
sta položeni su slijedeći doprinosi: Prigodom na-
đnog blagdana sakupljeno je po našim vrijednim
mladincima Anti Raić i Vjekoslav u Pe-
tiša u Premañturi K 428.90 (Svota je bila u
kazu već uračunama.) Darovaše: Po K 20:
Ante Sliošević, Božo Mezulić, Joso Iveša (Andrijin),
Vjekoslav Periša i Ante Raić; Veronika Iveša 12.
Tereža Pavić 10.40 K; po K 10: Obitelj Mihe
Iveša, Ante Škoko, Ante Mezulić i Ivan Mezulić
(Grgin); po K 6: Katica Raić i Ivan Škoko; po
K 5: Marija Škoko, Luca Škoko, Marija Bogetić
Škoko, Vitomir Iveša, Vladislav Škoko, Ivo
Pavić, Obitelj Josipa Mezulić, Luka Mikovilović
Mezulić, Josip Škoko, Ante Bogetić, Jakov
Pavro Raić; po K 4: Obitelj Semelić, Veronika Mi-
šović, Marija ud. Semelić, Marica Iveša, Amalij
Semelić, Marija Visintini, Joso Kubala, Bone Simi-
čati, Gjuro Iveša, Ivan Mezulić, Ljudevit Iveša
Škoko, Katica Jurašin 3.40 K; po K 3: Ivk
Škoko, Marija Rakić, Fumica Iveša, Luca Rakic
Iveša, Genoveva Iveša i Ivo Mikovilović
K 2: Ivana ud. Škoko, Jaga Muškarda, Kata
Škoko, Ana Iveša, Marija Pavić, Ivana Iveša, Kata
Mišković, Marija Iveša, Marija Mišković, Kata Iveša
Marija Mikovilović, Marija Premate (bućova), Mari

Dalje su položeni slijedeći doprinosi: Sakupljeno po gg. Petru Zubin, Filipu Kolenc i Tomi Mlinica među odjelom c. kr. I., III. i IV. redarstvene postaje u Puli K 100.—. Darovaše: Po K 10: Filip Kolenc, Šime Pauletić, Antun Šimčić; po K 6: Petar Zubin, Banko; po K 5: Kajin, Mašo; po K 4: Erkvenik; po K 3: Defračenski; po Fon; po K 2: Lipovž, Kočevar, Pegan, Butković, Visintin; po K 1: Sedmak.

Sakupljeno u užem društvu po g. Andru Filicicu
K 54.—. Darovaše: po K 4: Hrdalo Niko, Revelante
Giulio, Marinčić Ivan; po K 3: Španjić Ivan; po
K 2: Matanović Stjepan, Perić Stjepan, Mičetić
Milo, Levaj A., Skoko Ivan, Bernard Josip, Kontry
Vllo, Krađ Ivan, Pidka Ladis, Jiroš Jeroslav, C. J.,
N. N.; po K 1: Petek Josip, Pedić Avdo, Škira
Josip, Čapek Josip, Kjček Vlčlav, Opustil Vilim,
Čelmuča Leopold, Potokar Rudolf, Sorli Antun,
Mojžiš Rudolf, Rapek Adolf, K. J., Zvahula Vilim,
Brčinić Anton, Fabris Henrih. Ukupno K 154.—,
više K 4704.11 jednako K 4858.11. Uzornim daro-
vateljima i požrtvovnim sakupljačima budi od srca
hvala! Naprijed za spas naše siročadi!

hvala i napijed za spas svih
Knjige, Berta pl. Sutiner: „Dolje s oružjem“. — Kr-
— „Pjesme Mihovila Danka“. — Kr-
lež Pan: „Pjesme“. — „Prvi Maj“, drama.
— M. Vučkojević: „Sabrane prilpovl-
jesti“. — Upton Sinclair: „Industrijsk
Velikan“. — L. Tolstoj: „Hadži Murat“
— Krapotkin: „Omladini“. — „Močvara“, roman
iz čikaških klaonica. — Otto Braner: „Skupoća“
mogu se dobiti u Podružnici Jos. Krm-
potić, Pula, ulica Franje Ferdinandanda br. 3. Na
vremenu prenosu, brzo i točno uz pouzeće.

Doprsti iz Istre

Iz Pazina. — Pišu nam iz Pazina: Iz Pazina biva u „Hrvatskom Listu“ svašta: Dozna-
dosmo stvari o koncertima, o umjetničkoj izvožbi
slika i ručnih radnja, doznadosmo dapače i to, da
teče oko Pazina Fojba, koja za vrijeme kise postaje
blatna i žuta itd.; jednom saznamo, da je vlak
povozio staricu, drugi put opet, da Martić kaže
„kruha ništa“. „Hrvatski je List“ nekada dapače
donosio cijene mesu u Pazinu i imena onih, koji
su ostali bez mesa, kritike aprovizacije, prikaze i
svjedodžbe o domorodnim sposobnostima pojedinih
ljudi itd. Pred nekoliko je dana bila objavljene vi-
jest, da je nekome izgorjela kuća a ujedno se mo-
glo, da se sabire doprinose za kućevlasnika itd. itd.
Ali o najvažnijim stvarima u Pazinu nema u „Hr-
vatskom Listu“ ni traga. Tako se nije doznao a
ma ništa, kako se zaključila školska godina na
gimnaziji i na ženskom učiteljištu a o putovanju
mladih učiteljica u Hrvatsku doznao je „Hrvatski
List“ iz zagrebačkih novina. Govori se dapače i to
da će nekoje učiteljice ostati u Hrvatskoj i da će
biti zatvoreno mnogo škola poradi nedostatka uči-
telja. Ipak se „Hrvatski List“ prodaje u Pazinu u
nekoliko stotina eksemplara te imaju Pazinčani
pravo, da doznađu nešto o svojim domaćim stva-
rima. Nije čudo, da jedini naš hrvatski list u Istri
gubi, poradi toga i simpatije i čitatelje u Pazinu
jer ljudima nije dovoljno, da doznađu šta o ratnim
poljanama, o govorima Lloyd Georgea i Czerninu
Svaki želi u svom listu čitati o svojoj domaji,
svèga toga nenia u „Hrvatskom Listu“. Neka s-
dakle uredništvo pobrine, da dobi stalnog surad-
nika u Pazinu, koji će ga barem nekoliko puta na
sedmici izvješćivati o dnevnim dogadjajima u našem
gradu. Ova domaća kronika neće obuhvaćati mnog-
stupaca, jer Pazin nije Paris te se tamo dešav-
ja samo rijetko da jednonu izgori kuća.

Dnevné vijesti

Dnevnice Vijeća

Rikard Katalinić-Jeretov u Opatiji. Poznati naš pjesnik g. Rikart Katalinić-Jeretov, koji je odmah na početku rata bio pozvan u vojništvo, te kao „politički sumnjivac“ mnogu gorku pretrpio, nalazi se sada u Opatiji na dopustu.

Otvorenje niže realne gimnazije u Bakru. Iz Zagreba javljaju, da je izašla banska naredba kojom se odredjuje otvorenje privremene niže realne gimnazije u Bakru.

Zanimanje grofice Auersperg — za „Slovenca“ „Slovenec“ saopćuje, da imade grofica Auersperg u Donjoj, Siški zavod za sirote, na kojem je namješteno i više učiteljskih sila, koje čitaju katolički list „Slovenec“. No gospodja grofica tako si uze k srcu, da je raznašaćici lista zabranila daljnje dostavljanje lista, te je protinjoj nastupila onako surovo, kako to umiju samo rodjeni aristokrati.

Brige prema duhu vremena. Nedavno su javljali listovi, da je predsjednik virtemberskog muzeja prof. dr. Pazaurek podao nekoliko predloga kako bi se imale izraditi vladarske krune, da ne bi bili preteške. Tomu pripominje „Der Friede“: Pitani je na svaki način važno i nije treba ismijavati čudu brige, koje ima danas kakav njemački profesor. Tako faktično je jedan izmedju najvažnijih problema bilo budućnosti, da izrade vladarske krune tako, da nisu postanu preteške.

Maočarska djeca i dogadjaji u Opatiji. „Gra-
z Tagblatt“ prima iz Rijeke: Vladin je povje-
zer za akciju „Djeca za ladanje“ još u subotu
renik izvjestio caru o poznatim dogadjajima u Opatiji.
Car je u svrhu izvještenja poslao u Opatiju generala
Schnetzera, te je osim toga naredio, da se u Opa-
tiju otpusti jedna kompanija pod zapovjed-
ništvom deset časnika. Ministru-predsjed-
niku i tršćanskom namjesniku bijaše naređeno da
podupiru vladinog povjerenika u svim zahtjevljua-
Nekoliko časnika i civilnih osoba bijaše
podignuto sa njihovog mјesta. U Opatiju je pri-
spjelo danas izaslanstvo roditelja, da se osvjeđe-
o stanju djece. Osim toga otišlo je za Opatiju
Trst mnogo vagona sa živezem.

Mržnja na Nijemce u Americi. U jednom dopisu „N. Zürcher Ztg.“ ilustrira sa nekoliko primjera, kolika je danas u Americi mržnja na Nijemce. Tako advokati, koji se usudjuju zastupati Nijemce u procesima i koji ih ma najopreznije pokusušaju braniti, bivaju zatvoreni. Posljednjih nedjelja bilo je također nekoliko slučajeva lynchovanja Ove ličnosti, koje su prijateljski raspoložene prema Nijemicima, masa danas udara na muke i bacanje katanac kao nekad Crnce, a vlasti u takvim slučaju ne interveniraju.

Pod jesen neće biti stavnja. Više je listov pred nekoliko dana donijelo vijest, da vlada namjerava sve vojne pučko-ustaške obvezanike od god. 25. do 48. u mjesecu rujnu pozvati na novu vojnu predodžbenu smotru. Kako se sada službeni javlja, ove glasine nemaju na sebi nikakvoga temelja, jer vlada ne namjerava ništa u tom smislu poduzeti. („Obzor“).

Oštro pucanje iz vlaka jednog vojnog transporta. „Slovenec“ piše: Dne 2. kolovoza oko po-
liti sati vozilo se kroz Ljubljani transport madžarskih vojnika, koji su pucali iz vozova na strane čitavog okoliša od Udmata do Viča i dalje Samo prema Bečkoj cesti i Ulici Marije Terezije pale je kakvih 38 hitaca. Vojnici su streljali plostunima. Dalje nam se javlja, da su Madžari streljali po čitavoj pruzi. U Lugatu ustreli su željezničari silničkoga čuvara. Uslijed togā su željezničari silno ogorčeni. Ne samo da vrše uz velike poteškod svoju dužnost, nego su u pogibelji, da će ih ubiti taneta vlastite vojske. „Slovenec“ pita: Zar smiju tako daleko doći u Austriji, da se smije bez kazne pucati, kako se kome svidja. Dužnost redarstva, da posreduje kod vojničke oblasti, da se ne opetujut ovakvi nečuveni dogadjaji. (Konačno, to niještih u „Slovencu“ zaplijenjen.)

se te vijesti u „Slovencu“ zaprijenjeli.)
Najnovija persekucija! „Primorske Novine“ donose: U red sviju muka, patnja i poniženja, štih naš narod u ove četiri godine rata pretrpio, niže se nova i strašna jedna nepravda. Dok naša sira mašna djeca iz Istre i kvarnerskih otoka odlaze odrpana, gladna i žedna sa rodne grude, da ih majka Hrvatska spasi i na životu uzdrži, — d. t. c. k. namjesnik barun Fries-Skene u Trstu izda „ferman“ za kvarnerske otroke i Istru, kojim hoće da gađaju, fizički i ekonomički decimira i ono inačega naroda, što je još poslije sviju patnja ostalo na životu. Čini se, da je gospodin namjesnik dobrim zapamtio perfidni recept poznatog slavoždera njemačkog zastupnika Wichtla! Naredba datirana 1. jula nalaže pojedinim vladinim organima (žandarima), da na temelju rekvizicije svima poljodjelcima imaju oduzeti sav žitak i samo za tri mjeseca srpanj, kolovoz i rujan ostavili stanovitu količinu. Za daljnje mjesece pobrinut će se za pučanstvo c. k. vlada, što opet znači biti prepusten milosti visoko iste. A što se to zove živjeti o milosti a strijske vlasti znamo vrlo dobro iz izkustva ove četiri strašnih godina. Znači: pomoži se sam, jer ti drugi ne će pomoći, ili: gladuj dok možeš, onda skapavaj! Narod je na kvarnerskim otocima Gruji, Ložini, a pogotovo Krku silno ogorčen.

